

AÖF İLAHİYAT ÖNLİSANS PROGRAMI

1. KİTAP

ÜNİTE 1

الجملة – CÜMLE

Okuma Parçası

الْمَدْرَسَةُ:

الْمَدْرَسَةُ كَبِيرَةٌ وَحَدِيقَتُهَا وَاسِعَةٌ أَبْوَابُ الْمَدْرَسَةِ عَالِيَةٌ وَفُصُولُهَا
كَثِيرَةٌ. يَدْخُلُ الطُّلَّابُ إِلَى الْمَدْرَسَةِ صَبَاحًا وَ يَخْرُجُونَ مِنْهَا فِي
الْمَسَاءِ. الْمَدْرَسَةُ دَارُ الْعِلْمِ وَالثَّقَافَةِ. لِأَبَدٍ مِنَ الْمَدَارِسِ لِكُلِّ بَلَدٍ
لِلتَّخْلِصِ مِنْ ظُلُومَاتِ الْجَهْلِ وَ لِذَلِكَ تُنْشِئُ الدُّوَلُ مَدَارِسَ
وَ تُخَصِّصُ مَبَالِغَ كَبِيرَةً لِلتَّرْبِيَةِ وَالتَّعْلِيمِ.

Tercüme

Okul

Okul büyüktür. Bahçesi geniştir. Okulun kapıları yüksektir. Sınıfları çoktur. Öğrenciler okula sabah girerler ve ondan akşam çıkarlar. Okul ilim ve kültür evidir. Cehaletin karanlıklarından kurtulmak için her ülkenin okulları olmalıdır. Bu yüzden devletler okullar inşa ederler, eğitim ve öğretim için büyük meblağlar tahsis ederler.

Açıklama

Yukarıdaki “okul” isimli parça içerisinde bir çok cümle barındıran bir paragraftan oluşmaktadır. Cümle “tam bir anlam ifade eden” kelimeler topluluğuna denir. Arapçada

bu “tam anlam ifade eden” kelime topluluğuna **جُمْلَةٌ مُفِيدَةٌ** denir. Şimdi bu konuyu örneklerle anlamaya çalışalım:

مَدْرَسَةٌ كَبِيرَةٌ ‘Büyük bir okul’ ifadesi bir sıfat tamlamasıdır. Bir cümle değildir. Zira tam bir anlam ifade etmiyor. Bu terkip ancak bir cümledeki unsur olabilir fakat tek başına cümle olamaz. Nitekim Türkçede de bir ifadenin tam bir cümle olabilmesi için yüklem, özne ve nesne unsurlarını barındırıyor olması gerekmektedir. Ancak ‘büyük bir okul gördüm.’ dersek bu durumda tam bir cümle kurmuş oluruz. Bir Arap bunu şöyle ifade eder:

رَأَيْتُ مَدْرَسَةً كَبِيرَةً Büyük bir okul gördüm.

Veya bunu belirlilik takısı ile söylersek:

رَأَيْتُ الْمَدْرَسَةَ الْكَبِيرَةَ Büyük okulu gördüm.

Bu ifade tam bir cümledir. Çünkü içinde yüklem (fiil), özne (fail) ve nesne (meful) vardır.

رَأَيْتُ - gördüm – fiil

تُ - (ben) gördüm - fail

الْمَدْرَسَةَ الْكَبِيرَةَ – büyük okul(u) – meful

Bu örneğimizde olduğu gibi, eğer bir cümle fiil ile başlıyorsa Arapçada buna ‘fiil cümlesi’ denir. Fiil cümlesi üç unsurdan oluşur. Fiil (yüklem), fail (özne), meful (nesne)

Şimdi başka bir örneğe bakalım:

الْمَدْرَسَةُ كَبِيرَةٌ – Okul büyüktür.

Bu cümle tam olarak bize bir bilgi vermektedir. Daha açık bir ifade ile bize okulun küçük değil büyük olduğunu haber vermektedir. Okul nasıldır? Sorusunun cevabını bu cümle ile tam olarak almaktayız. Dolayısıyla bu bir tam cümledir. Bu cümlemiz iki unsurdan oluşuyor:

المَدْرَسَةُ – okul (özne – isim - mübteda)

كَبِيرَةٌ – büyüktür (yüklem – sıfat - haber)

Bu örneğimizde olduğu gibi, eğer bir cümle isimle başlıyorsa Arapçada buna ‘isim cümlesi’ veya ‘haber cümlesi’ denir. İsim cümlesi iki unsurdan oluşur. Cümlelerin başındaki isme ‘mübtada’ denir. Cümlede bize haberi veren kelimeye ise ‘haber’ denir.

İPUCU

Türkçeye ...dır / ...dir şeklinde tercüme edilen cümleler isim cümlesidir. ...dır / ...dir ekini alan kelime de ‘haber’dir. Bunu ‘küllü dırdırın haberun’ şeklinde bir nükte ile hatırlayabilirsiniz.

KURAL - القَوَاعِدُ

الْجُمْلَةُ كُلُّ تَرْكِيْبٍ يَدُلُّ عَلَيَّ مَعْنَى تَامًا
الْجُمْلَةُ تَنْقَسِمُ إِلَى قِسْمَيْنِ: هِيَ الَّتِي تَبْدَأُ بِإِسْمٍ وَهِيَ جُمْلَةٌ اسْمِيَّةٌ وَالَّتِي تَبْدَأُ بِفِعْلٍ
وَهِيَ جُمْلَةٌ فِعْلِيَّةٌ.
كُلُّ جُمْلَةٍ تَتَرَكَّبُ مِنْ ثَلَاثَةِ أَنْوَاعٍ لِلْكَلِمَةِ: وَهِيَ الْإِسْمُ وَالْفِعْلُ وَالْحَرْفُ

Tam bir mana ifade eden tüm terkiplere cümle denir.

Cümle iki kısma ayrılır. İsim ile başlayan cümlelere isim cümlesi, fiil ile başlayan cümlelere ise fiil cümlesi denir.

Her bir cümle, yapısında ancak şu üç kelime çeşidini barındırır: isim, fiil, harf (edat)

Şimdi bu bilgiler doğrultusunda ders metnimizde geçen isim ve fiil cümlelerini tespit etmeye çalışın.

EK BİLGİ 1

SIFAT TAMLAMASI

Sıfat tamlaması bir ismin bir sıfatla nitelendirilmesi için kullanılan terkiptir. Bu terkipte isim önce sıfat sonra gelir. Sıfattan önce gelen isme mevsuf denir. Sıfatla mevsuf arasında şu uyumların bulunması gerekir.

1. Mevsuf belirli ise sıfatı da belirli olmak zorundadır.
2. Sıfat mevsufunun cinsiyetini taşımak zorundadır.
3. Sıfat ile mevsuf arasında tekil – ikil veya çoğul uyumu olmak zorundadır.
4. Sıfat ile mevsuf irab bakımından uyumlu olmak zorundadır.
5. Sıfat ile mevsufu arasına başka kelimeler girebilir.

Örnekler:

Mevsuf ile sıfat belirlilik açısından uyumlu olmak zorundadır:

مَدْرَسَةٌ كَبِيرَةٌ – Büyük bir okul

الْمَدْرَسَةُ الْكَبِيرَةُ – Büyük okul

Sıfat ile mevsuf cinsiyet bakımından uyumlu olmak zorundadır:

رَجُلٌ طَوِيلٌ – Uzun adam

إِمْرَأَةٌ طَوِيلَةٌ – Uzun kadın

Sıfat ile mevsuf kemmiyet (aded) bakımından uyumlu olmak zorundadır:

رَجُلٌ طَوِيلٌ – Uzun bir adam

رَجُلَانِ طَوِيلَانِ – Uzun iki adam

رِجَالٌ طَوِيلُونَ – Uzun adamlar

Sıfat ile mevsuf irab bakımından uyumlu olmak zorundadır:

جَاءَ رَجُلٌ طَوِيلٌ – Uzun bir adam geldi

رَأَيْتُ رَجُلًا طَوِيلًا – Uzun bir adam gördüm

سَلَّمْتُ عَلَي رَجُلٍ طَوِيلٍ – Uzun bir adama selam verdim.

Sıfat ile mevsuf arasına başka kelime girebilir

رَجُلٌ خَالِدٌ الطَّوِيلُ – Halid'in uzun adamı

ÇALIŞMA METNİ

الْمَطْعَمُ
الْمَطْعَمُ كَبِيرٌ وَنَظِيفٌ. طَاوَلَاتُ الْمَطْعَمِ مُنْظَمَةٌ. يَدْخُلُ النَّاسُ إِلَى الْمَطْعَمِ
ثَلَاثَ مَرَّاتٍ فِي الْيَوْمِ. يَدْخُلُونَهُ فِي الصَّبَاحِ لِلْفُطُورِ وَيَدْخُلُونَهُ فِي الظُّهْرِ
لِلْغَدَاءِ وَيَدْخُلُونَهُ فِي الْمَسَاءِ لِلْعَشَاءِ. الْمَطْعَمُ دَارُ الْأَكْلِ وَالشُّرْبِ. لَا بُدَّ مِنَ
الْمَطْعَمِ النَّظِيفَةِ لِكُلِّ مَدِينَةٍ لِحِمَايَةِ صِحَّةِ الْإِجْتِمَاعِيَّةِ مِنَ الْأَمْرَاضِ.

Tercüme

Lokanta

Lokanta büyük ve temizdir. Lokantanın masaları düzenlidir. İnsanlar lokantaya günde üç kere girerler. Ona sabahleyin kahvaltı yapmak için girerler. Ona öğlen öğlen yemeği için girerler ve ona akşamleyin akşam yemeği için girerler. Lokanta yeme ve içme evidir. Toplum sıhhatini hastalıklardan korumak için her şehrin temiz lokantaları olmalıdır.

ALİŞTIRMALAR

1. Aşağıdaki soruları ders metnini esas alarak cevaplayınız.

هَلْ الْمَدْرَسَةُ صَغِيرَةٌ؟

مَتَى يَدْخُلُ الطُّلَّابُ فِي الْمَدْرَسَةِ؟

لِمَاذَا تُنْشِئُ الدُّوْلُ الْمَدَارِسُ؟

مَاذَا تُخَصِّصُ الدُّوْلُ لِلتَّرْبِيَّةِ وَالتَّعْلِيمِ؟

Cevaplar

لَا. الْمَدْرَسَةُ كَبِيرَةٌ

يَدْخُلُ الطُّلَابُ فِي الْمَدْرَسَةِ صَبْحًا

تُنْشِئُ الدُّوْلُ الْمَدَارِسَ لِتُخَلِّصَ مِنْ ظُلُومَاتِ الْجَهْلِ

تُخَصِّصُ الدُّوْلُ لِلتَّرْبِيَّةِ وَالتَّعْلِيمِ الْمَبَاغَ الْكَبِيرَةَ